

KORONAVİRÜS **SONRASI**

YENİ DÜNYA DÜZENİ
ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

2020

KİMDİR?

PROF. DR. İLHAN TEKELİ

İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümünden mezun oldu. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlamacılığı Bölümünde (1964) ve Pensilvanya Üniversitesinde (1966) yüksek lisansın yaptı. Doktorasını aynı alanda İstanbul Teknik Üniversitesinde (1968) tamamladı. Çalışmalarını 1970'ten itibaren, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlamacılığı Bölümünde öğretim üyesi olarak sürdürdü. Tarih Vakfının kurucusu başkanlığını yaptı.

Geriye Dönüş Düzenlemeleri mi Yapıyoruz? Yoksa Yeni Dünya Düzeni mi Kuruyoruz?

Pandemiye ve kentleri doğru dürüst tartışabilmemiz için iki eksen de tartışmayı sürdürmeliyiz. Birisi evrim üstüne ikincisi de hastalıklar konusunda ve bunu bizim ele alış biçimimiz.

Avcı toplayıcı şekilde yaşadıkları zaman çok küçük gruplar halindeler, hasta olabilirler ama bugünkü kavram olan bulaşıcı hastalık çıkmaz, çünkü onlar çok küçük bir gruptur ve o grubun bulaşıcı hastalık kavramı gelişemez. Toplumun yapısı buna uygun değil, insanlar daha fazla ürün üretmeye başladıkları zaman bir yere yerleşiyorlar.

İnsanlar hayvanları evcilleştiriyor, ekim yapmaya başlıyor ama yine de küçük topluluklar olarak kalıyorlar.

Neolitik devrim denilen şeyde kentsel yaşam doğuyor. Bu kentsel yaşam aslında tam da demin sözünü ettiğimiz yayılabilecek bir ortam. O kendi yerleşmelerin haricinde başka yerlerden ticari mal getirip götürüyorlar, yani böylelikle salgın kent kavramı ile birlikte hareket eden bir sorun olarak ilerliyor. Bu kavram ortaya çıktığı zaman salgınla karşılaştıklarında bunu açıklama bilgisine sahip değiller. O zamanlar bu tip olayları doğaüstü olaylara bağlıyorlar.

16. yüzyılda önemli bir değişme oluyor. Avrupa Amerika'yı keşfetmiş bu hastalıkları da oraya götürmüş orada büyük salgınları ortaya çıkarmış. Sanıyorum 50 - 60 milyonluk bir nüfus kaybı yaşanıyor daha sonra Rönesans'a geldiğimizde büyük bir dönüşüm yaşanıyor her şeyi derinliğinden anlamak öğrenmek merak meselesi kadavra çalışmaları başlıyor. Daha sonra bulaşıcı hastalıkların gözle görülmeyen sebeplerden olduğunu düşünüyorlar.

19. yüzyılda da kolera pandemileri yaşandı. Kolera pandemileri, sanayi devrimi ile birlikte kent planlamasındaki devrimleri başlattı. 1847’lerde İngiltere’de ilk sağlık yasası çıktı. Bu sırada İngiltere’deki doktorlar virüsün sudan doğduğunu kabul etmiyorlar, havadan oluyor diyorlar. Londra kanalizasyon ve yağmur suyu kanallarını büyük yatırımlarla büyük künklerle bir sistem kuruyor. Böylelikle bir iki çeşit kent planlaması doğuyor. Kent planlaması su kirliliği ve atık su sağlanması atık suyun uzaklaştırılması üstünden geliyor ama ilginçtir onlar gelişirken henüz hastalıklarla su arasında ilişki kurulmamıştır.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında dünyanın çehresi değişiyor ve gecekondulaşma sistemi başlıyor. 60’lı, 70’li yıllarda Kolera pandemisi yaşanıyor. Bunu Türkiye’de yaşad ama insanlık ilk defa bir araca sahip antibiyotik üretti. 1992’de Avrupa kentsel şartı kabul ediliyor ve kompakt bir şehir ortaya çıkartılıyor.

Biz 2020’de Koronavirüsle karşılaştığımızda şöyle bir durumla karşı karşıyayız. Büyük kentler var, çok yoğun nüfuslu kentler var ve bunun içindeki yaşamın kurgulama biçimi insanların temasının artırılmasına ve yaşam kalitesinin ilişki içerisinde geliştirilmesine yönelik durum.

Covid19’un topluma getirdiği önemli tehdit bu hasta olanın kendisi de farkında olmadan dolaşarak ve yayıyor böyle bir durumda dünya şokla karşılaştı ve bir strateji izlemeye başladı. Şöyle bir strateji izleyebiliriz bu mesele sonunda sürü bağışıklığı ile çözülecek onun için bırakalım doğa kendisi çözsün. Bu doğa için geçerli ancak insan düşünen bir varlık ekolojik bir sistemde bırakırsanız dengesini kendisi bulabilir.

Yasaklar Sonrası Kontrollü Yaşam

O zaman iki aşamalı bir müdahale stratejisi doğdu birinci aşamada çok kritik kararlar alıyorsun, herkes evinde kalıyor, birçok faaliyet yasaklanıyor, sağlık sisteminde radikal önlemler alıyorsun ve bir anlamda ilk gelen büyük şoku atlatacak sakinleştirecek bir yol izliyorsun ama bu ekonominin tahrip edilmesi pahasına bilerek yapılıyor. Ama bu önlemler sürdürülebilir önemli değil çünkü herkes evin içinde kalınca üretim yapılacak kimse kalmıyor. O zaman sağlık sisteminin kapasitesini de göz önünde tutarak istemleri bir çeşit ortaya çıkacak sürü bu aşamada ortaya çıkacak. Büyük tepeyi bastırarak sağlık sistemi kapasitesi içerisinde tutmaya ça-

lışıyorsun şimdi bu kontrol edilebilir olsa bile sürdürülebilir değil onun için sakinleşmiş sisteme ikinci bir aşamaya sokuyorsun bu ikinci aşamada kurallarla yaşama aşaması.

Her işi yeniden tanımlıyoruz, berberler ve ulaşım sistemlerimiz gibi. Bütün faaliyetlerimizi yeniden tanımlıyoruz. Bunu neye göre yapıyoruz, buluş sürecinin çalışmaması için maske hijyen sosyal mesafe kuralıyla yani ben bunlarla yaşarsam virüsün bulaşma sürecini kontrol edebilirim bu düşünülüyor kadar kolay bir şey değil.

Geriye Dönüş Umudu Taşıyoruz

öyle bir aşamaya girdiğiniz zaman kafamızda bir soru ortaya çıkar biz bundan sonra hep böyle mi yaşayacağız? Biz bir uygarlık olarak bir şey yaşam biçimi geliştirdik. Bundan hemen vazgeçersek daha az kaliteli bir yaşama uyum sağlayacağımız anlama gelir. Buda insanların iletişim kurmayacağı bir sisteme işaret ediyor. Peki, biz buna mahkûm muyuz? Bunu yaparak daha önce geliştirdiğimiz kültürden vazgeçmeyi kabul ediyoruz bunu kabul etmemiz gerekir çünkü önümüzdeki dönemde aşı bulunursa eskiye dönebiliriz. Çünkü eski bizim duygularımıza da hitap eden bir sistem ikinci bir olanak var. Epidemiyolojiyle uğraşanlar diyor ki hiçbir salgın iki yıldan fazla sürmemiştir bu iki yıl içerisinde şu olur virüs kendisi nitelik değiştirir ve tehlikeli olmaktan çıkar bu bir seçenek ya da biz aşığı buluruz ya da ilaç buluruz ama alışkanlıklarımızdan hemen vazgeçmek kabul edilemez deniliyor.

Kurallarla yaşama dönemine geçiş zamanı eğer iki sene ise bizim bütün aldığımız önlemler geriye dönüşe açıktır ama eğer iki sene değilse biz bunun içinde kalacaksak o zaman acaba ufak tefek önlemler yerine yaşamın biçimini yeniden tasarlamak gibi daha büyük transformasyonlar üzerinde düşünmek mi gerekir? Mesela tasarımcıların yaptığı işlere baktığınız zaman uçakta yeni bir düzen yapılıyor. Uçakta yeni düzeni nasıl yapıyor koltukları yeniden yerleşim için tasarlamıyor bir tanesini boş tutuyor geriye döndüğünde onu dolduracak. Herkes bir geriye dönüş umuduyla yeni düzenleme yapıyor eğer geriye dönüş umudu yoksa o zaman iş başka bir dünya düzenine gelir ve dünya bunu tartışmaya henüz hazır değil çünkü büyük yaptırımları var.

KİMDİR?

YUVAL NOAH HARARI

İsraili tarihçi ve yazar. 2002'de Oxford Üniversitesi'nde tarih doktorasını tamamlayan Yuval Noah Harari, halen Kudüs İbrani Üniversitesi Tarih Bölümü'nde dünya tarihi dersleri vermektedir. 2014'te yayımlanan; Hayvanlardan Tanrılara: Sapiens ve 2017'de yayımlanan; Homo Deus: Yarının Kısa Bir Tarihi; onlarca dile çevrilmiş, dünya çapında çoksatanlar listelerini altüst etmiştir.

Uluslararası Planlama Şart

O lağanüstü süreç yaşanıyor. Her devlet rakip gibi yarışıyor. Kendi başına bir şey yapmaya çalışıyor. Küresel lider yok. ABD 2008'de mesela liderlik yaptı ama şu an öyle bir liderlik misyonu almıyor. Diğer ülkelerin de güvenini yitiriyor. Önce ABD diyor.

Karmaşık süreç daha da karışık hale geliyor. Güçlü olan kendi başının çaresine baksın zayıf olan geride kalsın oluyor bu şekilde. Birlikte mücadele eylem planı ve ekonomik plan olmalı.

Küreselleşmeni Sonu Olabilir mi?

Gelecek bize bağlı. Öncelikle daha aşırı milliyetçi rejimler güçlenebilir ve uluslararası ilişkileri bitirebilirler ama bu tamamen ekonomik çöküntü yaratır ve daha sonra oluşacak krizlere zemin hazırlar.

Yeni salgınlara dahi açık hale getirir. Uluslararası iş birliği olmazsa olmaz. Bir insanın sağlığı bütün toplumu etkiler sonrasında da diğer insanları etkiler. İnsanlar şu an kendilerini izole ediyor, sevdiklerine dahi gitmiyorlar ama salgın sonrası bu sefer daha çok sarılacaklar. Ülkelerde böyle olmalı. Birlikte yaraları sarmalı ve iş birliğine açık olmalıdır.

Bireysel ilişkiler, Göçmenler nasıl etkilenir?

Sosyal ilişkilere daha fazla değer verilmelidir. İnsan hayatının kıymetini anlaması açısından bir uyarı kabul edilmelidir. Daha bağlantılı bir dünya üstüne kurgulamalıyız. Herkese çok iyi sağlık hizmeti sunulmalıdır. Çünkü bir kişinin sağlığı bütün dünya sağlığı açısından önemli olabiliyor.

Güçlü Devlet Yapıları Üzerine

Güvenilir devlete ihtiyaç var. Vatandaş devletine güven duymalı. Devletin uyarılarına vatandaş güvenirse herhangi bir baskı almadan da kabul edecektir. Popülist politikacılar bunu zedeledi. Halkı güven duymuyor duruma getirdi işte asıl zor olan bu süreç.

Şu an birçok veri topluyor devletler. İnsanlar sağlık korkusu nedeniyle devletle bu bilgileri paylaşır ki bu anlaşılabilir. Mahremiyet ve sağlık arasında seçim beklemek hoş değildir. Eğer zorlarsanız tabii ki sağlık deneyecektir. O zaman devlet bu verileri nasıl kullanacağı iyi bir denetleme sistemi gerektirir. Vatandaş devletini denetlemelidir.

Daha sosyal devlet görebiliriz. Beklenti de bu yönde olacaktır.

Dünya Online Doğru Geçiyordu

Dijitalleşme hızlanmıştı ki bu süreç bu durumu daha da hızlandıracaktır. Mesela robotların kullanıldığı yerlerde robotların tercih edilmesi artacaktır. Bu dijital devrime de götürecektir. Eskiden 20 - 30 yılda gerçekleşecek deneyimler 2-3 hafta da olabiliyor. Evden çalışma mesela. Tartışılan bir konuydu ve bu denli uygulanması kabul edilmesi zordu ama bu süreç bunu mümkün kıldı. İstemsiz de olsa deneme olmuş oldu.

Bazı değişimler olumlu bazıları ise olumsuz olacaktır. Değişimin doğası budur ve önümüzdeki yıllar bunu net bir şekilde gösterecektir.

Dünya 2019'a artık dönmeyecektir. Her şey farklı olacaktır. Kabul etmeliyiz. Pek çok insanın evden çalışması mesela ekoloji açısından faydalı olabilir ama evden çalışamayacaklara göre de haklar net ortaya konulmalı. Sosyal bir soruna neden olunmaması gerekir.

Verilerin kullanılması da bir örnek olabilir. İyi amaç için bazı bilgiler doğru kullanılırsa iyi bir yöntem oluşturabilir ama kontrolsüz bir şekilde kullanılırsa insanları manipüle edebilirler.

Evrim Yürürlükte

Virüslerde evrim süreci geçiriyorlar ve bu duruma neden oluyorlar. Doğanın zarar görmesi de bu evrimi hızlandırabilir. Doğaya verilen zararın önüne geçilmesi önemlidir. Bilim temeldir. İnsanlar bilime inanmalıdır.

Dört türlü travmalar insanları etkiler

1.doğal travma mesela depremler

2. Çernobil de olan kaza sonucu oluşan travma çeşidi

KİMDİR?

KORKUT BORATAV

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1959) mezunu. Avukatlık stajından sonra, doktora öğrenimini Siyasal Bilgiler Fakültesinde tamamladı (1967). Aynı fakültede asistan olarak başladığı öğretim üyeliğini iktisat doçenti (1972) ve profesörü (1980) olarak sürdürdü. Danıştay kararı ile Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İktisadî Gelişme ve Uluslararası İktisat Anabilim Dalına profesör olarak yeniden atandı (1989) ve bu görevdeyken 2002’de emekli oldu.

Halk Muhalefeti, İnsanlar Yalnızlaşırken Yeşeremez

“Koronavirüs sonrasında dünya eskisi gibi olmayacak...” Bir öngörü, bazen de bir çağrı olan bu ifadeyi defalarca duyuyoruz.

Ortak bir tespitten hareket ediliyor: Öngörülemeyen, ancak etkileri frenlenebilecek bir salgın karşısında kapitalizm bir sistem olarak veya bugünkü (“neoliberal”) düzenleme biçimi içinde çaresiz kaldı. Üstelik çaresizlik, sistemin yoksul, az gelişmiş çevresinde değil, merkezinde ortaya çıktı. Salgının yaygınlığı, kurban sayıları, oranları ABD’de, İngiltere’de ve üç büyük AB ülkesinde zirve yaptı.

İnsanlığın çaresizliği

Bir ileti izledim: İspanya’da bir TV muhabiri kendisine ulaşan bir sesli mesajı ağlayarak aktarıyor: “Madrid’te 65 yaşını aşkın hastalara müsekkim veriliyor; solunum cihazları alınıyor; bu insanlarımız ölmeye terk ediliyor...”

Durum budur. Sermayenin sınırsız tahakkümü, koronavirus salgını karşısında insanlığı çaresiz bıraktı. Bu tahakkümü hayata geçirenler, yönetenler, ona alet olanlar paniğe kapıldı. FT Editörleri gibi “böyle devam edemeyiz” diye yakınmaya başladı.

Ama aynı zamanda emeğin, yoksulların, Altın Çağ’daki kazanımlarının bir bölümünü geri almaya dönük tüm örgütlenmeleri insafsızca önlemeye öncelik verdiler. Tahakkümü hayata geçiren tüm ideolojik, politik araçları sonuna kadar kullanarak...

İktidarlar “revizyon” önerilerine kapalıdır

Bir gerçeği vurgulayalım: Bugünün egemen sınıfları, kapitalizmin neoliberal düzenleme biçiminin revizyonu önerilerine kapalıdır.

Koronavirüs dünyasına girildiğinde kapitalizmin egemen güçleri, sermayenin tahakkümünü emekten yana sınırlama arayışlarına iktidar seçeneğini kapalı tutmaktaydı. “Çıkış sonrasının kendiliğinden farklı olacağı beklenemez.

Sol siyaset ve işçi sınıfı

20'nci yüzyıl kapitalizmi, devrimci (komünist) veya revizyonist (sosyal demokrat) iktidarlara tanık oldu. Kapitalizmi tasfiye etmeyi veya programları doğrultusunda “ıslah” etmeyi başardılar. 21'nci yüzyılda bu seçenekler önlendi? Neden?

20'nci yüzyılın devrimci veya reformcu sosyalist programları, güçlü ve örgütlü işçi sınıfları sayesinde, onlara dayanarak iktidara geldiği için... Yüzyılımızda bu destek ve örgütlenme düzeyi yok oldu. Reel sosyalizmin tarihe karışması devrimci hareketleri felce uğrattı. Sosyal demokrasi ise neoliberalizme teslim oldu. Corbyn, Sanders ve Syriza deneyimlerinin tıkanması da işçi sınıfı tabanlarının zayıflığına bağlanabilir.

Neoliberal kapitalizmin bütünleştirdiği dünya çapındaki işçi sınıfı hem coğrafi bakımdan kopuk, hem de karşıt konumlu katmanlara ayrılmıştır: Doğu'nun (Çin'in) maddi üretimde uzmanlaşan işçileri; ABD'ye, Avrupa'ya yığılan göçmen emekçiler; Batı toplumlarının bu iki etkenle yüzleşen geleneksel işçi sınıfları...

Batı'nın sol siyasetleri emekçilerin (hangilerinin?) sınıfsal çıkarları ile bu gerilimlerin yol açtığı “kültür savaşları” arasında kararsız kalmakta; sermayenin ideolojik hegemonyasına direnecek tarihsel birikimini de yitirmektedir.

Sol'un kararsızlığı, Batı'daki halk muhalefetinin neo-faşist liderlere kaymasını beslemektedir. Batı (ABD) neo-faşizmi, yeni “sınıfsal düşmanları” peşinen belirlemiştir. Göçmenler ve Batı sermayesinin sanayi üretimini taşıdığı adres: Çin... Neo-faşizmin işlevi 20'nci yüzyıl faşizmini andırmaktadır: İşçi sınıfının kapitalizmi tehdit etmesini önlemek...

Egemen sınıflar da halk muhalefetinin, anti-neoliberal sol yerine neo-faşist liderlere yönelmesini yeğlemektedir. Corbyn ve Sanders elenecek;

Johnson ve Trump ile uzlaşılacaktır.

5000 akademisyenin imzaladığı bildiri ve benzerleri, salgının, kapitalist sisteme ilişkin eleştirileri yaygınlaştırdığını gösteriyor; ama o kadar... “Korona sonrasının Batı'sı” sermayenin tahakkümünün hafifleyeceği bir dünya olmayacaktır.

Salgın içinde, sonrasında Türkiye...

Türkiye'de, 2018-2019'da büyük ölçüde iktidarın yarattığı, eseri olan ekonomik kriz, işsizlik oranlarının tırmanmasıyla bir toplumsal bunalıma dönüştü.

Ekonomik ve toplumsal ortamın ağırlaşması, tek başına bugünkü iktidara son veremez. Toplumsal bunalım 2019'da zirveye çıkarken, işçi sınıfının parçalanmışlığını artırdı; örgütlenme (sendikalaşma) derecesini de zayıflattı. Salgın, izolasyon ve yasaklarla birlikte insanları daha da yalnızlaştırdı.

Halk muhalefeti, insanlar yalnızlaşırken yeşeremez. Osmanlı'da dahi muhalefet çekirdekleri kahvehanelerde oluşmuştu. Salgın, kahveleri, kafe'leri, meyhaneleri, çay bahçelerini yasakladı. Daha da kötüsü liseleri, üniversiteleri kapattı; öğrencileri sadece hocalarından değil, birbirlerinden de uzaklaştırdı. Tüm ülkeyi etkileyen gençlik muhalefetinin odaklarını oluşturan üniversite kantinleri kapandı.

İnsanların yüz yüze gelmesi önlenince bunalım kişiselleşir; muhalefet filizlenemez. Yan yana çalışmayan işçiler sendikalaşamaz. Kol kola yürüyemeyen insanlar nümayiş yapamaz. Meydanlarda toplanamayan insanlardan devrim beklenemez.

Yavuz Alogan bloğunda “Büyük Yalnızlık” başlığı altında bugünün Türkiye'si için şu teşhisi yapmış: “Bir öldürücü molekül karşısında, Devlet'e hükmeden siyasî iktidarın gücünü yoğunlaştırarak bütün topluma komuta edebildiğini, onu itaatkâr küçük atomlara ayırarak, her bir atomu büyük bir yalnızlığa sürükleyerek yönetebildiğini ve fırsattan istifade ederek ideolojik hegemonyasını güçlendirebildiğini görmüş olduk. Bugün virüs, yarın başka bir şey. Buna alışmamak lazım.”

Yanlı mı?

KİMDİR?

❏ ROGER KEIL

Roger Keil, Toronto, York Üniversitesi'nde Küresel altyapı ve Kentsel Çalışmalar bölümünde Profesör ve Kürsü Başkanı. Küresel banliyö, kentsel politik ekoloji, şehirler ve bulaşıcı hastalık ve bölgesel yönetişimi araştırıyor.

Bulaşıcı Hastalıkların Yayılması, Kent Hayatının Dünya Çapındaki Muazzam Genişlemesiyle İlişkili

Gördüğüm kadarıyla ülkelerinin hareketlilik merkezleri oldukları için büyükşehirler salgından daha fazla etkilendi. Ekonomik seyahatler, turizm, öğrenciler ve aynı zamanda mülteciler buralarda yoğunlaşmıştır. Büyük havalimanları bu şehir merkezlerindedir. Virüsün şehre yayılması için birçok neden ve yol bulunmaktadır. Vuhan'dan tutun Madrid, New York, Milan ve Montreal gibi en çok etkilenen merkezlere bakacak olursak, kentsel biçim ve tasarım açısından basit bağlantılar kurmamızı mümkün kılacak tek bir yayılma düzeni yoktur.

Toronto ve İstanbul özellikle geleneksel kent merkezlerini çevreleyen tarım ve orman alanlarına yayılmış geniş banliyöleşme biçimleri açısından bazı benzerliklere sahiptir. Murat Güney ve Murat Üçoğlu ile birlikte bu durumu "Massive Suburbanization" isimli bir kitapta dünya çapındaki uluslararası şehirleri karşılaştırarak inceledik. Geniş banliyö yerleşimlerine sahip bu kentsel peyzajın virüs için daha yaygın bir saldırı noktası oluşturduğu doğru. Bu yeni dış çeperlerde kamu sağlığı altyapısına ve tıbbi kuruluşlara erişebilir olma durumunun genellikle düşük olduğunu görüyoruz.

Kentin saçaklarındaki yüksek katlı binalarda kimi zaman en yoksul nüfusla karşılaşıyoruz. Buralar kentsel bölgenin dokusuna sağlam bağlı değiller ve bu yüzden gıdadan, ulaşım ve sağlığa kadar birçok hizmetin eksikliğine karşı savunmasızlar. Fakat hem İstanbul'da hem de Toronto'da virüsün yayılmasıyla kentsel biçim yoğunluğunun tek başına

direkt ilişkili olduğuna dair bir gösterge bulunmamaktadır. New York ve Chicago gibi şehirlerin kalabalık ve yoksul yerlerindeki dışlanmış ve ırkçılığa maruz kalmış insanların, bu şehirlerin diğer bölgelerindeki refah sahibi ve beyaz insanlara göre virüsle genellikle daha fazla karşılaştıklarına dair bazı kanıtlar bulunmakta.

Koronavirüsle Birlikte Kentler

Şehir nüfusunun daha fazlasının aktif toplu ulaşımına geri dönmesi ve otomobil kullanımının arkamızda bırakılması gibi birilerinin zihninde aşikâr olan değişikliklerin ötesinde üç başlığın izlenmesi gerektiğini düşünüyorum.

Birincisi konutlandırma; kent nüfusu için güvenli, sağlıklı ve ucuz yaşam alanları için daha fazla çaba sarf etmemiz gerekiyor.

İkincisi iklim değişikliği; hastalıklara karşı daha dirençli ve sağlıklı şehirler inşa etmeyi denerken sürdürülebilirlik başlığının masanın dışına itilmediğinden emin olmamız gerekiyor.

Üçüncüsü kadınların kamusal alandaki ve kent işgücündeki rollerinin daha eşitlikçi bir şekilde geliştirilmesinin sağlanması gerekiyor. Çoğumuzun özellikle de çocukların evde kaldığı bir kent manzarası söz konusu. Bunu önceki on yıllarda olduğu gibi kadınların yükü haline getiremeyiz.

Virüs; En Az Korunan, En Dağınık Bölgelere Sirayet Ediyor

Virüs küresel bir şehre ulaşır ancak dış çeperdeki nüfusa ve esasen kentleşmiş toplumumuzdaki kurumlara daha fazla zarar verme eğilimindedir. Bu dış çeper ya da daha küçük ve yoksul şehirler de olabilir. Britanyalı kent bilimci Jonathan Davies'in dediği gibi "Avusturya Gerçekçiliği" için sosyal olarak dışarıda konumlanmış kurumlara göz kulak olmalıyız. Buralar ırkçılığa maruz kalan mahalleler, Kızılderili yerleşimleri veya her türlü bakım evleri olabilir.

Sağlık Politikası ve Şehirler

Ulus devletler küresel sağlık yönetimi konusunda sert bir kavrayışa sahiptir. Bunun arkasında gerçekçi uluslararası diplomasi, Birleşmiş Milletler kurumlarının rolü özellikle Dünya Sağlık Örgütü ve bu kurumların sadece yahut çoğunlukla ulusal hükümetlerle başa çıkma biçimleri vardır. Uluslararası düzlemde ulus devletlerin egemenliği sürdüğü sürece bu durum bir noktaya kadar mantıklıdır. Ancak şehirlerin rolü bununla beraber net bir şekilde büyümüştür. ABD'de kendine güvenen belediye başkanlarının politikalarından gördüğümüz kadarıyla bu durum ülke içinde doğrudur. Örneğin, pandeminin büyük bölümünde sorumluluklarından kaçan federal bir hükümet karşısında; küresel ölçekte C-40 Belediye Başkanları gibi organizasyonlardaki başkanların pandeminin şehirlerindeki etkilerinde karşı güçlerini birleştirmeleri doğrudur. İki noktanın dikkatimizi çekmesi gerekecek. İlk olarak, sivil toplum ve halk inisiyatifleri belediye yönetim stratejilerinin daha güçlü bir parçası olabilir mi? İkinci olarak, kriz sona erdiğinde kaçınılmaz olarak derin bir mali çukura düşecek olan belediyeler daha üst seviyedeki yönetimler tarafından desteklenecekler mi?

Kentler Ve Bulaşıcı Hastalıklar

İddiamız temel olarak, insanlık için yeni ortaya çıkan bulaşıcı hastalıkların yayılmasının kent hayatının dünya çapındaki muazzam genişlemesiyle ilişkili olduğu gerçeğini görmemiz gerektiğidir. Artık çoğunlukla kent gezegendeyiz. Teknik olarak kentlerde yaşamasak bile kent toplumunun dokunaçları onu mümkün kılacak maden ocaklarına, ağaç kesim yerlerine ve tarımsal bölgelere ulaşır. Kent dünyasının ilişkilerini yönetim, altyapı ve nüfus dinamikleri açısından açıkça görebiliriz.

Devletler ve Yerel Yönetimler

İlerleyen zamanlarda göreceğiz. Yol alan bazı iyi inisiyatifler var. Birçok şehirde kirada oturanlar korunuyor. Düşük ücretli hizmet çalışanları tehlike altında yapmakta oldukları işlerinin görünür olduğunu fark etti. Fakat yerel yönetimlerin burada gerçek bir fark ürettiğini söyleyebilmemiz için gidilecek daha çok yol var. Birçok şey bir takım sosyal kent hareketlerinin yerel yönetimleri üzerindeki ateşi yakıp yakmayacaklarına bağlı olacak. Finansallaşmış gayrimenkul endüstrisi karı uygun fiyatlı konut sağlamaktan daha önemli olarak gören kötü yollarını değiştirmeye zorlanacağı için konut edinmenin tekrar bir savaş alanı olacağını düşünüyorum.

“Daha yaşanılır kentler” için hangi adımlar atılmalı

Büyük düşler söyleyebilirim. İklim krizinin önceden beri var olan gündemi COVID sonrası herhangi bir politik kent programının merkezi olacaktır. Kavramsal ve deneysel düzeyde iklim ve sağlığın ilişkili olduğunu şimdi daha iyi anlıyoruz.

Dahası, şehirlerimizin yavaşlamasının birçoğumuzun hoşuna gittiğini gördük. Şehirlerimizi rekabet edilebilirlik hedeflerine göre yapılandırmak yerine yaşam kalitesi meselelerini, sağlığı ve sürdürülebilirliği kent politikasının ana güçleri olarak görmeye ihtiyacımız var.

Şu an elbette, teknoloji devleri ve emlak lobisi statükoya hızlıca geri dönmek için ellerinden geleni yapacak. Başarılı olmamaları için biz de elimizden gelen her şeyi yapmalıyız.

Paris'te Mayıs 1968'in devrimci öğrencileri, “Sous les pavés, la plage!” yani, “kaldırım taşlarının altında kumsal var!” demişti. Bizim için sokağı tekrar söküp altındaki kumsalın sonsuz imkânlarını keşfetmenin zamanı geldi.

KİMDİR?

DARON ACEMOĞLU

Daron Acemoğlu, Massachusetts Teknoloji Enstitüsü'nde (MIT) İktisat Profesörüdür. IDEAS/RePEc (Ekonomi alanında) araştırma veri tabanına göre, "Dünya'daki En Çok Alıntı Yapılan ilk 10 Ekonomist" arasındadır. Acemoğlu'nun ilgi alanı içine giren başlıca konular, siyasal ekonomi, ekonomik kalkınma, ekonomik büyüme, gelir ve ücret dengesi eşitsizliğidir.

Hem devlet hem toplum güçlenmeli

Ekonomide bugün görülen ve muhtemel sorunlar neler?

- Sağlık sisteminde çökme olasılığı var.
- İnsanlar işe gidemiyor, üretim azalıyor.
- Talep azalıyor. İnsanlar parasını harcamak istemiyor.
- Tedarik zinciri sekteye uğruyor. Nereden mal alıp nereye satacaksınız?
- Finans sektörü zayıflayacaktır.

Ne yapılmalı?

- Sağlık sistemini güçlendirmek gerekiyor.
 - İşsizlik maaşı gibi çözüm bulmak gerekiyor.
 - Talebi artırmak için olanak sunmak lazım. Bu zaman alacaktır. Bugün en azından belirli alanlarda olan talepleri ayakta tutmak gerekiyor.
 - Şirketler ayakta tutulmalı. Uygun kredi vb. yöntemlerle ayakta tutulmalı ki yok olup krizi derinleştirmesinler.
 - Bankacılık sektöründe kriz olmamalı. Ayakta tutulmalı ki diğer sektör- lere desteği olmalı.
- Önümüzdeki 1, 1,5 sene sağlık sistemini ayakta tutmak ve ekonomik kri- zin derinleşmesine engel olunması gerekmektedir.

Ekonomide Devletler Nasıl Rol Alacak? Yeniden Güçlenecek mi?

Son otuz yılda gelişen neo-liberal politikalar refah devleti sistemini zayıflattı. Tamamen ortadan kaldırmaya da zayıflattı.

Bu zayıflamanın olumsuz sonuçları yaşanıyor. Fakirliğin artması, gelir dağılımında bozulmalar, bazı şirketlerin çok büyümesi, eğitim ve sağlık sistemlerinin iyi çalışmaması gibi.

Birçok ülkede 20.yüzyılda devletin ekonomide rolü ufak ama 1.dünya savaşı ile vergiler artıyor ve devletin rolü artmaya başlıyor, büyük buhran ile artma devam ediyor, 2.dünya savaşında da artma devam ediyor. Bu artma sürdü. Sebeplerinden birisi devlet gücü almışken bırakmak istemedi ama bu küçük bir neden. Daha önemlisi ise refah devleti kurmak için büyük bir talep vardı.

İkinci dünya savaşı sonrası insanlar bu refah devletini eldeki kaynaklarla yaşama geçirelim istediler. Bu refah devlet anlayışı sonrası Avrupa ve ABD altın çağı yaşattı. Bu altın; çağ eğitim ve sağlıkta eşit imkânları ve gelir dağılımında adaleti getirdi.

Eğer bu dönemde bu dönüşümü doğru şekilde yaparsak koronavirüs sonrası da bu fırsatı yakalayabiliriz.

Devletler Otokratikleşir mi?

Bu ihtimal var. Kriz zamanında insanlar otoriteye dönüyor. Korku var ve devlete sığınmak istiyor.

Kriz zamanında devletin hızlı karar alması çok önemli. Bugün virüsü alan kişi kimlerle temas ediyor? Tespit edilmeli ve devlet burada gerekeni yaparak gücünü kullanmalı. İşte burada devlet gücünü artırmalı. Fakat bu güç sınırsız değildir.

Peki, bunları yaparsa demokrasi ölür mü?

2.dünya savaşı sonrası da beklenti bu yönde idi. Totaliter rejimler ama öyle olmadı aksine altın çağ yaşandı. Bu nasıl oldu? Demokratik kurumlar geliştirildi, ve sivil toplum güçlendi ve devleti denetlemeye başladı.

Yani hem devlet hem toplum birlikte kuvvetlendi.

İşte buradan hareketle 1950'lerde yapılan bu davranışı 2020'lerde yine yapmamız gerekiyor.

Eğer bunu yapamazsak, devletin eline geçen güçten şüphe duymayıp denetimi sağlamazsak işte o zaman otokratikleşme artar. Ama insanlık buna izin vermeyecektir.

Küreselleşmenin Sonu mu?

Koronavirüsten önce de küreselleşmenin bazı sorunlarını görüyorduk. İnsanların milliyetçilik duygularının bazı yerlerde çok daha fazla olması gözle görünen bir gerçek. Çin il ABD arası dış ticaret savaşı, birçok sağcı popülist liderin seçilmesi bunu gösteriyordu.

Küreselleşme içinde insanların kimliklerinden tamamen arınması olması da imkânsız. Koronavirüs krizi milliyetçi tavır artacaktır. Bunun yanlış ve doğru yönleri olacak.

Ülkeler dünyanın bir parçası. Attıkları her adım diğer ülkeleri de etkileyecek. Ulusal ve uluslararası alanlarda doğru politikalar izlenmeli.

Küreselleşmeyi doğru kurumlarla mı destekleyeceğiz? Yoksa geri plana bırakacak şekilde mi davranacağız?

Gelecek bir veya 2 yıl turizm darbe alacaktır. Küreselleşmenin bir ayağı olan turizm yavaşlayacak.

Bu daha sonraki aşamada ülkeler arası ticareti de etkileyebilir. Genel olarak ekonomik sorun da yaratabilir.

Küreselleşmenin devamı doğru politikalar üzerinde anlaşmaktan geçer. Birlikte iş yapabilme kültürü ile ilgili. Kore ve Tayvan gibi ülkeler korona ile mücadelede başarılı oldular diğer zorluk yaşayan ülkeler onlarla iş birliği kursalardı pozitif yönde küreselleşme örneği olurdu.

Doğru kurumları kurup, doğru yöne çevirmek şart.

Devletler kendi içerisinde demokratikleşirken uluslararası doğru kurumları da kurmalıdır. İkisi birbiri ile çok ilintili olur.

KİMDİR?

❏ SLAVOJ ŽIŽEK

Marksist sosyolog, filozof ve kültür eleştirmenidir. Felsefe doktorasını Ljubljana'da alan Žižek Paris Üniversitesinde Psikanaliz eğitimi gördü. Batı ülkeleri tarafından saygı gördü. Slavoj Žižek Ljubljana üniversitesinde Sosyoloji dalında öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır. Bu üniversitelerin dışında başka üniversiteler de misafir profesör olarak ders vermektedir.

Üçlü kriz: Tıbbi, ekonomik, zihinsel

Üçlü bir krize yakalandık: Tıbbi (salgının kendisi), (salgın sonucu ne olursa olsun kötü vuracak olan) ekonomik ve (küçümsenmemeli) zihinsel sağlık –milyonlarca insanın yaşamının temel koordinatları parçalanıyor ve ortaya çıkacak olan değişiklik uçuştan tatillere, günlük be-densel temaslara dek her şeyi etkileyecek.

Koronavirüsle mücadele ancak ideolojik aldatmacalarla mücadeleyle birlikte ve genel ekolojik mücadelenin bir parçası olarak yürütülebilir. UCL'de ekoloji ve biyoçeşitlilik başkanı Kate Jones'un dediği gibi, hastalığın yaban hayattan insana geçişi "insanın ekonomik gelişiminin gizli maliyetidir."

İnsanlar için bir tür küresel sağlık hizmeti oluşturmak yeterli değildir, doğa da buna dâhil edilmelidir –virüsler patates, buğday ve zeytin gibi ana besin kaynağımız olan bitkilere de saldırır. İçerdiği tüm çelişkilerle, içinde yaşadığımız dünyanın küresel resmini her zaman akılda tutmamız gerekir.

KİMDİR?

PROF. DR. TARIK ŞENGÜL

ODTÜ Şehir Planlama Bölümü'nden lisans ve aynı üniversitenin Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nden yüksek lisans derecesini aldıktan sonra, "Hegemonya ve Kent Mekanı: Ankara Örneği" başlıklı tezle, İngiltere'nin Kent Üniversitesi, Kentsel Çalışmalar Birimi'nden doktorasını aldı. ODTÜ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde öğretim üyesi olarak çalıştığı dönemde Diyarbakır Kenti Nazım Plan çalışmasının koordinatörlüğünü (2004-2006) ve TMMOB Şehir Plancıları Odası Genel Başkanlığı (2008-2010) görevlerini üstlendi.

En Alttakilerin Gözden Çıkarıldığını Gördük

Salgının derinleştirdiği kriz aslında üst üste binmiş birbiriyle ilişkili dört krizden oluşuyor. Krizi, ekonomik, ekolojik, yönetsel ve toplumsal yeniden üretim alanlarında, kapitalist sistemin işleyişini de sıkıntıya sokan bir sürdürülebilirlik sorunu olarak tanımlayabiliriz. Salgının en doğrudan muhatabı ve krizini derinleştirdiği alan, toplumsal yeniden üretim alanı oldu. Bu şaşırtıcı değil çünkü toplumsal yeniden üretim alanı, belli bir toprak parçası üzerindeki nüfusun yeniden üretimi anlamına geliyor ve virüs tam da o nüfusu hedef aldı.

Bugün kentler, nüfusun asli yığılma ve dolayısıyla da yeniden üretim alanları ve bu nedenle de pandeminin işaret ettiği kriz, kentsel bir krizdir. Tüm coğrafyalarda pandemi, bir ölçek uyumsuzluğu sorununu da açığa çıkardı. Pandemi süreci ulus devletler sistemi içinde çerçevlendi ve pandeminin nasıl karşılanacağına ilişkin çerçeveyi de ulusal (merkezi) yönetimler çizdi. Pandemi, toplumsal yeniden üretim krizini kentsel bir mesele olarak tanımlarken, ulusal devletler hemen her yerde pandeminin nüfus üzerinde açtığı hasardan çok ekonomilerde yarattığı tahribatı öncelidiler. Yaşamın gereğinden erken normalleştirilmesi, AVM'lerin açılması türü kararlar, önceliğin ekonomik tahribatın giderilmesine verildiğinin göstergeleridir.

Yaşanan süreç, yukarıdaki ve ortadakilerin, ekonomik ve siyasi aklın koruyuculuğunda koruma duvarlarının arkasına çekilebildiğini; en alttakilerin ise tümüyle gözden çıkarılabilir olduğunu gösterdi.

Türkiye örneğinde, AKP iktidarının ekonomiyi önceleyen tutumu, kentlerle özdeşleşen toplumsal yeniden üretim alanını neredeyse tümüyle boş bırakmasıyla sonuçlandı. Bu boşluk, son dönemde muhalif belediyelerce görece başarılı biçimde dolduruldu ve bu durum bir siyasal/yönetsel yarılma ve krizi de tetiklemiş bulunuyor. Bu yarılmanın bu haliyle sürdürülmesi mümkün görünmüyor. Önümüzdeki günlerde belediyelerin güçsüzleştirilmesi ve işlevsizleştirilmesinin hızlanışına şahit olabiliriz.

KİMDİR?

CARL BILDT

2006-2014 yılları arasında İsveç'in dışişleri bakanı ve 1991'den 1994'e kadar Başbakan olarak görev yaptı. Tanınmış bir uluslararası diplomat olarak, Eski Yugoslavya'nın AB Özel Elçisi, Bosna-Hersek Yüksek Temsilcisi, BM Balkanlar Özel Elçisi ve Dayton Barış Konferansı Eş Başkanlığı görevlerini yaptı. Avrupa Dış İlişkiler Konseyi Eş Başkanındır.

Daha Fazla Küreselleşme Şart

Küreselleşme yara aldı evet. Fakat bu durum küreselleşmeden vazgeçmek değil daha fazla küreselleşmeye odaklanmayı sağlamalı. Pandemi süreci bütün dünyayı etkiliyor. Çok aktif iş birlikleri kurulmalıydı. Düşman ortak ise iş birliği yaparsınız. O nedenle yeni dönemde küreselleşme ama doğru küreselleşme kurulmalıdır. Bilimsel iş birliği bunun en önemli ayağı.

ABD liderliğini Koruyamayacak

Çin sürecin başını iyi yönetemeyerek başta güvenilirliğini kaybetti. Sonrasında verdiği mücadele takdir kazansa da şeffaflık çok önemli. ABD Çin ile girdiği mücadeleye odaklanarak genel liderlik özelliğini kaybediyor. Daha önceki salgınlarda (SARS vb.) ABD liderlik yapmıştı. Fakat bunu kaybetme yolunda gidiyorlar.

Trump yönetimi için iş birliği öncelik değil. Öncelik Amerika. Tek başınıza ABD olsanız baş edemeyebiliyorsunuz. Eğer bu şekilde giderse süreç Çin 15 yıl içinde ABD ekonomisinin iki katına ulaşacak. Böyle bir sonuç olursa bunun siyasi sonuçları da olacaktır. Önümüzdeki birkaç yıl belirleyici olacaktır.

Dünya Sağlık Örgütü Çok Önemli

Küresel bir kurum olan DSÖ'nü suçlamak hükümetlerin başarısızlığı. Trump'ın hatası. İşte yeni küreselleşme süreci bu ortak kurumların doğru bir şekilde yapılandırılmasına bağlı.

Tedarik Zinciri Yerelleşebilir

Bir süre bunun olması bekleniyor. ABD örneğın Çin'de olan tedariklerinin bazılarını başka dost ülkelere çekme fikri geçse de Çin yine büyük pazardır. Ve öyle de devam edecektir.

AB'nin Geleceđi

Zaman zaman krizler yaşasa da AB'de iş birliği devam ediyor. Yine ayakta kalacaktır. Çünkü ekonomik ilişkiler de gerileme yok.

Refah Devletine İmkân Hazırlar mı? Otokratik Yönetimler Artar mı?

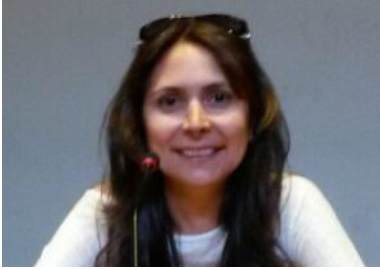
Sağlık politikası çok öne çıkacaktır. Mutlaka daha sosyal konular öne çıkacaktır. Ülkeler kendisini bu alanlarda sorgulayacaktır. Sürecin nasıl yönetileceği önemli.

Dünyada sağ merkezli partilerin görevde olması korona öncesi de vardı. Bence sebebi göçmenler konusuydu. Kriz dönemlerinde güçlü liderlik istenmesi de bir gerçek. Ülkelerin geçmişı ve politik altyapısı önemli olacak. Demokrasi geliştirilmelidir.

KİMDİR?

DOÇ. DR. TUBA İNAL ÇEKİÇ

Yıldız Teknik Üniversitesi
Doktora derecesini Şehir ve Bölge
Planlama Bölümü'nden aldı.
Berlin Humboldt Üniversitesi
öğretim üyesi. Araştırma ilgi
alanları katılımcı bir planlama
perspektifinden kentsel
hareketlere ve kentsel ortak
alanlara odaklanmıştır.

Salgınlar Kent Planlamanın Parçası Haline Gelmeli

Salgınlar yaşamın ve kentlerin bir parçası olacak. Nasıl deprem ve sel riski olan kentler planlanırken dikkate alınıyorsa bu tip salgınlar da kent planlamanın bir parçası haline gelmek durumunda.

Salgın ve Kentler

Salgın, kentlerde elbette öncelikle sağlık altyapısının önemini açığa çıkardı. Kentler için sağlık altyapısı; yüzbin kişi başına düşen yatak sayısı, yoğun bakım yatak sayısı, her kademede sağlık personeli sayısı demek. Aynı zamanda da bu sağlık hizmetin erişilebilirliği demek ve erişilebilirlikten bahsediyoruz. Her şeyden önce kapsayıcı olmalı, yani kimseyi dışarıda bırakmadan aynı zamanda mekânsal olarak kolay erişilebilir olması önemli. Örneğin ABD'de sağlık bir kamu hizmeti olarak tanımlanmadığından pek çok insan finansal olarak karşılayamayacağı gerçeğinden hareketle hastanelere gitmekten çekindikleri için yaşamını yitirdi.

Salgının ortaya çıkardığı bir diğer kentsel ihtiyaç ise açık ve kamusal alanlar oldu. Yeşil alanlarla ilgili standartları yeniden hatırlattı bizlere. Kişi başına minimum 9 metrekare yeşil alan ayrılması gerekliliği Dünya Sağlık Örgütü'nün kentlere tavsiyesi. Bu ortalamaya yaklaşmayan kentlerde parkların da kapatılması gerekti ve sokaklardan banklar toplatıldı. Oysa insanların sosyal mesafe kurallarını çiğnemediği parklara çıkabildiği koşullar ve kentler de olabildiğini gördük.

Son olarak da yoğun yapılaşmış, Londra, New York ve İstanbul gibi ölçeği kaçmış kentlerde salgının kontrol altına alınmasının daha zor olduğunu gördük. Mutlak sokağa çıkma yasağı dışında bu kentlerde sosyal mesafe koşullarının sağlanması çok güç. 15 milyonun yaşadığı İstanbul'da insan-

ların spor ve yürüyüş yapmasına dahi izin veremezsiniz alan yetmeyeceği için. Üstelik yeşil alan kapasitesinin yanı sıra erişilebilirliğini de gündeme getirmek gerekiyor. Yani mahalle ve semt ölçeğinde herkesin ulaşabileceği ve nüfusa yetecek büyüklükte alan sağlamanız gerekir. Bunu da Kadıköy'de sağlarken, Esenyurt'ta sağlayamadım diyemezsiniz. Planlama ve mekânsal standartlar bu nedenle varlar.

Mahalle ya da semt ölçeğinde her tür ihtiyacınızı karşıladığınız durumda karantina insanların yaşamlarını zorlamaz. Yani gitmeniz gereken yere bu iş ya da doktor olabilir ya da sadece rekreatif amaçlı bir seyahat olabilir. Kalabalık toplu taşıma araçlarına binmeden yapabiliyorsanız anlamlı.

Evde Kalmak Sınıfsal Bir Ayrıcalık

Eğer kapsamlı ve zorunlu bir sokağa çıkma yasağı ilan edecek ekonomik gücünüz yoksa işe gidip gelmek durumunda olanlar tabii ki virüse daha çok maruz kalıyor. Evde kalmak sınıfsal bir ayrıcalık, bunu unutmamak gerek. Öte yandan virüsün bulaştığı herkesi öldürmediği de bir gerçek. Aynı tipteki virüs dahi farklı bedenlerde farklı tepkiler veriyor, bu da bağışıklık sistemlerimize bedenlerimizin direncine bağlı. Tıpkı ülkelerin ve kentlerin ekonomik güçleri ve sahip oldukları altyapı ile gösterdikleri direnç gibi. Yani ne kadar sağlıklı bir bedenle yakalandığımızıza bağlı virüse. Almanya geçen sene bütçe fazlası vermiş bir ülke ve ikinci günü bile beklemeden bu bütçe fazlası salgın kapsamındaki desteklere ve ihtiyaçlara ayrıldı. Oysa bunu yapamayan, haftalarca gecikmeyle karantina koşullarını uygulamaya geçirebilmiş ülkeleri görüyoruz, yani dirençli olmayanları. Bu da bedenin direnci ve o güne kadar ne sağlıklı beslendiğiniz ve ne kadar sağlıklı bir çevrede yaşadığınızla alakalı.

Belediyelerin Sürece Dâhil Edilmemesi Utançtır

Almanya'da federal sitemin bulunması tabii ki karşılaştırmayı biraz anlamsızlaştırıyor ancak burada merkezi idare paranın aktarılması noktasında aktif rol oynadı. Temel olarak karantina uygulamasına ilişkin desteği sağlayıp genel kuralları belirledikten sonra eyaletler açıkladı aslında kendi durumlarına ve kapasitelerine göre nasıl uygulanacağını. Kapsayıcılık kavramını burada bir kez daha vurgulamak gerek. Salgın yönetimine ve karantina kapsamına ilişkin tüm duyurular 9 dilde; Angela Merkel'in tüm konuşmaları ise 6 dilde çevirileri ile birlikte yayınlandı.

Oysa İstanbul'da merkezi idarenin oy kaybederiz korkusuyla belediyeye

çok da alan bırakmamaya çalıştığını izliyoruz. Bu da Türkiye'nin siyasi kültürünün bir parçası. Aynı zamanda AKP'nin son yerel yönetim seçimleri ile sarsılan 20 yıllık iktidarını kaybetme korkusu. İlk kez gerçek ve siyasi idarenin kendi yaratmadığı bir kriz ve ortak bir düşmanla karşı karşıyayız ancak birlik ve beraberlik siyaseten dahi sağlanamadı.

Salgın için kurulan kriz yönetimine muhalif belediyelerin dahil edilmemiş olması gerçek bir utançtır bence. Çünkü belediyeler yerele mahallelere ve topluma en kolay erişilebilen ölçek.

Belediyelerin ve İstanbul'da özellikle büyükşehir belediyesinin de sürecin yönetilmesine önemli katkısı olduğunu izliyoruz. Hem bilginin yayılması açısından hem de salgınla mücadele kapsamında. Örneğin hijyenin sağlanması açısından belediyeler en önemli kurumlar. Öte yandan yardımların organize edilebileceği, maske ve kolonyanın dağıtılacağı ölçekler de ulusal ölçek değil elbette.

Kentleri Ne Bekliyor?

Salgınlar yaşamın ve kentlerin bir parçası olacak. Nasıl deprem ve sel riski olan kentler planlanırken dikkate alınıyorsa bu tip salgınlar da kent planlamanın bir parçası haline gelmek durumunda. Ekolojik, ekonomik ve mekânsal alanlarda etkileyecek kentlerimizi bu salgın ya da etkilemesini istiyoruz demeliyiz çünkü sadece salgın değil önümüzde bizi bekleyen daha pek çok küresel kriz var.

İklim krizi örneğin ekolojik, ekonomik ve mekânsal alanla ilişkimizi yeniden gözden geçirmemizi gerektirecek. Her şeyden önce doğa ile ilişkimizi egemen olmaya çalışmadan yeniden kurmak zorundayız. Doğa ve ekonomi çelişkinde her zaman ekonomik sürdürülebilirliği seçen kapitalizm de kriz içine girecek kaçınılmaz olarak. Kendini korumak üzere de olsa onun da yeniden yapılanması gerekecek. Örneğin kentlerin tarımla daha barışık bir ilişki kurması gerekecek. Tamamen dışa bağımlı tarımsal üretimin riskleri taşıdığını biliyorduk ama bir daha gördük.

Kentler açısından aynı zamanda ekonomik sektörlerde çeşitliliği sağlamak gerekiyor. Kentlerin ekonomik direncinin bir boyutu da bu. Tamamen turizm ekonomisine bağımlı kentlerin bu yaz önemli ekonomik güçlüklerin beklediğini biliyoruz.

Bunun dışında mekânsal standartları kamusal alanlarla ilişkilerimizi de yeniden sorgulamak gerekecek; AVM'lerin bir rekreasyon alanı olamayacağını zaten biliyorduk ama bunu yeniden bağışlamak için bir fırsat. Korona, kentlerdeki haklarımızı talep etmek için bir fırsat.

KİMDİR?

ALAIN BADIOU

Önde gelen Fransız sol kanat düşünür, École Normale Supérieure ENS'nin eski Felsefe bölüm başkanıdır. Badiou felsefesinde, bir çok düşüncenin tekrar kullanımını gerçekleştirir. Onun amaçlarından biri gerçeğin bu kategorilerinin her türlü felsefe eleştirisi için kullanışlı olduğunu göstermektir. Bu nedenle, bunları sanat ve tarih kadar ontoloji ve bilimsel keşifler için de kullanır.

Sosyal politikalara yeni görüşler gerekli

Salgını açıklığa kavuşturucu, benim çifte eklem dediğim şu detayı bir düşünün: bugün SARS 2 Wuhan'da zapt edildi ancak birçoğu yurtdışından gelen Çin vatandaşları sebebiyle Şanghay'da bir sürü vaka var. Dolayısıyla Çin'de ilki arkaik sonraki modern olmak üzere; kötü koşullara sahip eski usul pazarlardaki doğa-toplum kesişimi ile kapitalist dünya pazarının hızlı ve aralıksız hareketliliğine dayanan küresel dağılım arasındaki bağı gözlemleyebiliyoruz.

Sonrasında devletlerin yerel olarak bu dağılımı bastırmaya çalıştığı aşamaya giriyoruz. Salgın çaprazlama/evrensel ilerlerken hükmün yerel kaldığını da belirtelim. Bazı ulus-ötesi otoritelere rağmen, ön cephede olanların yerel burjuva devletler olduğu açıktır.

Burada çağdaş dünyanın büyük bir çelişmesine değiniyoruz. İmal edilen malların seri üretim süreci de dâhil olmak üzere ekonomi, dünya pazarının himayesi altına girmektedir; basit bir cep telefonu montajının bile en az yedi farklı devlette, maden sektörü de dahil olmak üzere işgücü ve kaynakları harekete geçirdiğini biliyoruz. Ne var ki siyasi güçler esasen ulusal ölçekte kalmaktadır. Avrupa, ABD gibi eski emperyalizmler ile Çin, Japonya gibi yeni emperyalizmler arasındaki rekabet, kapitalist bir dünya devletiyle sonuçlanacak herhangi bir süreci dışlamaktadır. Salgın aynı zamanda ekonomi ve politika arasındaki ayrımın çirkince kendini teşhir ettiği bir andır. Avrupa devletleri bile virüs karşısında politikalarını zamanında ayarlamayı başaramıyorlar.

Bu çelişkinin gölgesinde, ulus devletler riskin doğası onları yetkilerinin eylem ve biçiminde değişiklik yapmaya zorlasa da, Sermaye'nin işleyişine mümkün olduğunca riayet ederek salgınla baş etmeye çalışıyor.

Bir salgınla karşı karşıya kalındığında bu türden bir devletçi refleks kaçınılmazdır. Savaşta ya da salgında, devlet stratejik bir felaketten kaçınmak için kimi zaman sınıf doğasının olağan seyrini ihlal etmek, daha otoriter ve umumu hedefleyen uygulamaları üstlenmek zorunda kalır.

Bu tutum, mevcut toplumsal düzenin içinde kalarak ve mümkün olan en yüksek kesinlikle, salgını zapt etme amacının sonucudur. Şakası olmayan, doğa (dolayısıyla bilim insanlarının bu konudaki rakipsiz rolünü) ve toplumsal düzeni (dolayısıyla devletin, ki başka türüsü olamazdı, otoriter müdahalesini) keşiştiren ölümcül bir sürecin yayılımının dayattığı bir zorunluluktur.

Bu zorunlu güce rağmen eğer yeterli sonuca götüremiyorsa devlet işte o noktada hatalıdır, güvensizdir.

Ayrıca salgın gibi bir hadisenin kendi başına politik olarak yaratıcı bir yönde etkili olabileceğine inanan her bakış açısının sıkı bir eleştirisini gerçekleştirmek gerekiyor. Salgın hakkındaki bilimsel bilginin genel yayılımına ilaveten, politik bir talep yalnızca hastaneler ve halk sağlığı, okullar ve eşitlikçi eğitim, yaşlıların bakımı ve bu türden başkaca sorunlara ilişkin yeni ifade ve görüşlerle sürdürülebilir. Herhalde yalnızca bunlar mevcut durumun su yüzüne çıkardığı tehlikeli güçsüzlüğün bilançosu ile birlikte telaffuz edilebilir.

KİMDİR?

PROF. DR. NİLÜFER GÖLE

Sosyolog. Doktora tezini Paris'te ünlü Profesör Alain Touraine'in yanında "Mühendisler ve İdeoloji" adlı çalışmasıyla tamamladı. Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji Bölümü profesör öğretim üyesi olarak çalışmalarını sürdürdü. Göle, Türkiye'nin son dönemlerde yaşadığı gelişmeler üzerine yaptığı değerlendirmelerle kavram dünyamıza yeni nitelermeler kazandıran bir isimdir. Yükselen Değerler kavramı bunlardan biridir. Liberal sosyal biliminin çok kültürlü dünyada Batı-Dışı Modernlik kavramı ile en çok ilgilenen ve Türk akademik camiasında en çok yayın yapan akademisyenlerinden bir oldu.

Küreselleşme zarar görecektir mi?

Küresellik değişecektir. Bitmesini söylemek zor ama makas değiştirecek. İlerleme anlayışı değişecektir.

İnsan ve Doğa ilişkisi?

İnsanın doğa üzerinde sınırsız hâkimiyeti ve doğanın kaynaklarının sınırsız olduğu algısı çok net bir şekilde sorgulanacaktır. Virüs burada ayna tutacaktır. Yıkıcı yaratıcılık denilen tabir sanayi devrimi sürecinde insanın yaratmak için yıkmaya başlamasını ifade ederken bugün de virüs yaşamak için insanın üstüne gidiyor. Virüs insana doğada tek yaşayan sen değilsin diyor.

İnsanlar, genel politikadan ayrı olarak toprağa dönme, tarıma dönme çabasına başlamıştı. Şimdi bu süreç hızlanacaktır. Politikacılar için yine birinci öge olmayabilir ama insanlar için önemli olacaktır.

Düşmanı diğer insanlar olarak gördü ülkeler. Yatırımlar silahlanma üstüne oldu. Görünmeyen düşman bu anlayışı da yıktı. Silahlanma her şey değilmiş anlaşıldı.

Birey, toplum ve devlet ilişkileri?

Ülkelere göre değişecektir. Devlet böyle kriz durumlarında olağanüstü hal üzerinden gücü daha baskın kullanır. Güvenlik politikaları öne sürülerek demokrasiyi askıya alma sürecidir. Virüs sebebiyle bu olağanüstü hali anlamak daha kolay ama sonrasında bu gücün nasıl devam edeceği çok önemlidir.

Daha otoriter rejime de çevrilebilir ya da demokratik kurumların inşası ile demokrasi gelişebilir. Toplumların geçmişi burada rol oynayacaktır.

Verilerin Kullanımı?

Koronavirüs sürecinde elde edilen verilerin de nasıl kullanılacağı ayrı bir tartışma konusu. Güney Kore örneği telefon sinyali ile insanları takip ederek hastalık karşısında uyardı. Hastalık sonrası bu bilgiyi nasıl kullanacak. Şeffaflık sarsılacak mı? Denetleme olacak mı?

Özel ve Kamusal Alan ilişkisi?

Bir göçmen ya da bizden olmayana bakış açısını düşünün. Şimdi hastalığı herkes taşıyabileceği için bizden olmayan ya da göçmen vb. algı olmayacak bu durumda.

Virüs kamusal alanda herkeste olabilir. İnsanın dışarıda var olmasını kılan her yerde olabilir yani. İnsanlar bugün topluluk olamıyor herkesi taşıyıcı olma ihtimali nedeniyle. Bu nedenle her şey eskisi gibi olmayacaktır. İnsanlar daha temkinli olacak. Kamusal alanlar yeniden düzenlenecek ve insanlarda daha farkında olacaktır kullandıkları kamusal alanların. Farklı bir anlam yükleyecek, elimizdeki kıymetini anlayacağız.

Göçmenlere Bakış Değişecek mi?

Göçmenlere yönelik olumsuz bakış açısı dünya genelinde yaygınlaşmak üzereydi. ABD sınırlarını kapatmaktan bahsediyordu. Avrupa ülkeleri göçmenlere sınırlarını açmak istemediler. Şimdi bu süreçle birlikte bu algı daha da sertleşecek mi? Şu an için ciddi bir göçmen ve virüs ilişkisi yok sınırlar kapalı olduğu için. Ülkeler virüsle baş etmeye çalışıyor. Yalnız devam eden süreçte virüs merceğinde bu konu ele alınmalıdır.

KİMDİR?

DAVID BENASSI

İtalya Milano-Bicocca
Üniversitesi Sosyal Politikalar ve
Hizmetler Öğretim Üyesi

Banliyölerde Vaka Sayısı Yüксеlecek

Yoksul banliyö semtlerinde daha küçük evlerde, daha kalabalık bir yaşam sürüldüğü için, buralarda daha çok vaka kaydedeceğimiz gibi görünüyor.

İtalyan sağlık sisteminin tarihi; evrenselliğiyle ve doktorlarının, hemşirelerinin ve teknisyenlerinin profesyonel yetenekleriyle ünlüdür. Ben 'sistem'in çöktüğünü değil, bazı alanlarının çöktüğünü söyledim.

Bu konuda kapsayıcı bir açıklama yapmak çok kolay değil. Zira sağlık organizasyonları ve bölgesel organizasyonlar değişkenlik gösterebiliyor. Fakat örnek olarak Lombardiya ve Piyemonte, Emilia-Romagna, Marche ve Toskana'yı gösterebiliriz.

Lombardiya örneğinde iki problem vardı. İlki, 1990'ların ikinci yarısından beri kamu kaynakları için özel ve kamusal aktörler arasındaki rekabete dayalı yarı piyasa sistemi teşvik edildi. Bu durum sağlık aktörlerinden daha az kârlı olanların zayıflamasına sebep oldu. İkinci problem ise beş yıl önce onaylanan bir politik reformla aile hekimlerinin ve diğer sağlık aktörlerine rağmen hastaneler sağlık organizasyonunun merkezine konuldu. Bu durum, pandemi patlak verdiğinde Lombardiya'dakilerin hastaları evde tedavi edememesine ve hastanelerin bulaşın ana merkezi olmasına sebep oldu.

Göçmenler Ağır Etkilendi

İtalya'da zengin bölgeler güneydeki daha yoksul yerlere göre koronayı çok daha ağır tecrübe etti. Pandeminin kuzeyde başlamış olmasının gereken önlemleri almaları için güneydekilere yeterli zamanı sağlamış olması bu durumun bir açıklaması olabilir. Ayrıca güneyde havaların daha sıcak olması da muhtemelen yayılmayı engelleyen bir faktör olarak görülebilir.

Yoksul banliyö semtlerinde daha küçük evlerde daha kalabalık bir yaşam sürüldüğü için, buralarda daha çok vaka kaydedeceğimiz gibi görünüyor. Statüleri daha düşük olduğu için göçmenler pandemiden ağır etkilendi. Daha zor yaşam şartları sürüyorlar. İşten çıkarmalar temmuza kadar yasaklandı. Ancak bu durum sadece belirsiz süreli iş sözleşmesi olanları ilgilendiriyor ve sözleşmesiz çalışanlar işlerini kaybediyor.

Özel Çıkarlar Kamu İle Zıt

Yaşananlar özel çıkarların çoğunlukla kamu çıkarlarıyla zıt olduğunu ortaya koydu. İnsanlar her geçen gün varlıklı olanın çıkarlarının toplumun büyük bir kısmının ve yoksulların çıkarları olmadığını farkına daha da varıyor. Burada risk, popülizm.

❖ LUIS CAPUCHA

KİMDİR?

Portekiz ISCTE Üniversitesi
Lizbon Enstitüsü Siyaset Bilimi
Bölümü Başkanı

Devletin Önceliği Tasdiklendi

Piyasa hizmetlerinin tutumlarına karşı kamu politikalarının ve devletin önceliği tasdiklenmiş oldu. Kolektif davranışlara olan ihtiyaç ortaya çıktı. Yoksul topluluklara ve ailelere de herhangi bir finansal destek sağlanmadı.

Temel problem pandemi değil, yoksulluk

Portekiz'de yoksul bölgeler salgını en az hasarla atlatan bölgeler oldu. Pandemiyle ilişkili risk esas olarak belirli durumlarla ilişkiliydi. Yoksul mahallelerin temel problemi yoksulluk, pandemi değil.

İşsizlik toplulukları çok güçlü bir şekilde etkilemekte. Göçmenler, yapı ve fabrika işlerinde çalışan mavi yakalılar, temizlik şirketlerinde çalışanlar ve "Çingeneler" gelirlerindeki ani düşüş sebebiyle zarar gördü; Covid-19 sebebiyle değil. Bazı fabrika ve diğer kuruluşlarda aşırı şekilde etkilenen işçi vakaları bildirilmiştir. Bildirilen bu kuruluşlardan bazılarının çalışanları arasında fazlaca göçmen bulunuyor.

Göçmenlerin korkusu

Enfekte olmaktan veya izinsiz göçmen olarak tanımlanmaktan korkan bazı insanlar, sağlık hizmetlerinden faydalanmaktan kaçıyor. Sığınma bekleyen göçmenlerin bazılarının durumları problematik. Süreçlerinin tamamlanmasını bekleyenler devlet tarafından otel ve hostellere yerleştirildiler. Bu otel ve hostellerde kalan sığınmacılar arasında pozitif vakalar görüldüğünde ve mülteci adayları izolasyonu reddedip, yasal olmayan işlerine gitmek istediklerinde şiddete varan çalkantılı olaylar yaşandı.

Avrupa ders almadı

Neoliberalizm'in çöküşü 2007/2008 krizi sonrasında gerçekleşmişti. Buna rağmen, dünya bu krizleri boşa harcamış oldu. Portekiz gibi ülkeler, toplumsal ve ekonomik gidişatlarını ancak neoliberal kemer sıkma politikalarıyla bağlarını kopararak sağlayabilir. Bu açıdan gelecek belirsiz. Şu bir gerçek, panik durumu karşısında; devlet, ortak iyilik ve dayanışmanın değeri ortaya çıkıyor.

Thatcher gibilerinin toplum karşısında bireyi önceliğinin ne büyük yanılsama olduğunu göstermek kolaylaşıyor. Bunlar pandemi sırasında yaşama bağlayan can simitleri olabilir. Ancak bunlar radikal değişimleri sağlayacak şeyler değil. Büyük dünya şirketlerinin çıkarlarına dokunulmamış durumda. Fakat bu durumdan etkilenmiş olanlar küçük işletme sahipleri. Bu küçük işletme sahipleri ve çalışanların içinde buldukları yoksulluk ve mahrumiyet konularında desteklenip, desteklenmeyecekleri belli değil. İşsizlik ve yoksulluk gittikçe artacak. Sosyal adalet ve neoliberalizmi yenme konusunda da gayret gerek.

KİMDİR?

MARKUS PROMBERGER

Friedrich Alexander Nürnberg
Erlangen Üniversitesi
Sosyoloji Profesörü

Virüs Sınıfsız Değil

Almanya'da, ABD'den farklı olarak, zengin de olsa fakir de olsa ne olursa olsun tedavi görebiliyorlar. Virüs enfeksiyonları elbette sınıfsız değil. Ancak kimisi sınıf ve eşitsizlik nedeniyle, kimisi kişisel koşullarla alakalı, kimisi her iki nedenle aşırı riske açık olduğu bilinen gruplar var.

Bunlar arasında evsizler, yaşlı ve bakım evleri, cezaevleri, barınma evlerinde yaşayanlar ve işçi barınaklarında yaşayan veya aşırı kötü koşullar altında çalışan göçmen işçileri sayabiliriz.

Düşük ücretli işler, düşük vasıflı erkekler (sevkiyat şoförü, et sanayi işçisi) orta vasıflı kadınlar (hemşire, süpermarket kasiyeri, mutfak emekçisi gibi), yüksek enfeksiyon maruziyeti, sağlık riski daha yüksek olanlar, barınma açısından daha kötü koşullarda yaşayanlar, ileri yaşlarda düşük emeklilik geliri olanlar, daha düşük yaşam tatmini ve beklenen yaşam süresi arasında bir ilişki olabilir.

Neoliberal Reçeteler Yararsız

Aslında neoliberal politikalar İtalya ve İspanya'da sağlık sistemlerinin zayıflamasına yol açmış olabilir ancak 2007/8 ekonomik krizi esnasında ve sonrasında en ağır kemer sıkma politikalarıyla karşı karşıya kalan Yunanistan, Covid-19 krizinde süreci görece iyi yönetiyor. Demek ki suçlanması gereken şey tek başına neoliberalizm olamaz.

Alman hükümeti bu krizi yönetmek için Keynesyen bir yol izliyor. Bazı aşırı liberaller yavaş yavaş aşırı akımlara, komplo teorisyenlerine, aşı karşıtı akımlara ve sağ kanat destekçilerine taraf olsalar da, pek çok ana akım siyasetçi, iyi politik tartışmalar yürüterek, yurttaşların refahı ve haklarının korunmasına odaklanıyor.

Covid-19 krizinin iyi yönetim, kolay erişilebilir kamu varlıkları, toplumu ve toplumun fertlerini destekleyen dirençli kamu hizmeti kurumlarına olan ihtiyacı bir kez daha gösterdiğini söylemek kesinlikle doğrudur. Ve neoliberal politika ve reçetelerin bu tür krizlerde topluma yardımcı olmadığını da söyleyebiliriz.

KİMDİR?

MATTHEW DONOGHUE

Dublin Üniversitesi Yardımcı
Doçent
Çalışma konuları sosyal uyum ve
entegrasyon, esneklik ve sosyal
vatandaşlık, Yönetim

Evde İzolasyonda Sınıf Ayrımı Var

İngiltere’de Durumun ciddiyetinin anlaşılması konusunda geç kalındı. Bunun nedeni Boris Johnson ve baştaki Muhafazakâr Parti’nin tutumuydu, virüsü basit bir grip gibi görüyorlardı. Hükümet başta ülkeyi ola bildiğince açık tutma stratejisi izliyordu ancak U-dönüşü yapmak zorunda kaldılar. Huzurevleri gibi önem taşıyan noktalarda salgını durdurmak konusunda tamamen başarısız oldular.

Evde Kalmak Sınıfsal

Evde izolasyon konusunda kesinlikle bir sınıf ayrımı var. Birleşik Krallık hükümeti yakın zamanda evden çalışamayan insanların işe dönmelerini salık verdi. Bunların büyük çoğunluğu işçi sınıfı mensubu... İstatistikler gösteriyor ki güvenlik görevlileri ve benzeri işlerde çalışanlar virüs nedeniyle ölme olasılığı en yüksek olan grup, hasta/yaşlı bakıcıları ve tıp görevlilerini bile geçiyorlar.

Olayın bir de ırk ve etnik köken boyutu var, azınlık etnik gruplarından olanların ölme olasılığı beyaz İngilizlere göre daha yüksek. Geri kalmış bölgeleri, toplu taşıma kullanımını, meslek dağılımlarını göz önünde bulundurduğumuzda, bu durumu yine sınıf ayrımına yorabiliriz.

Orta-sınıf insanlar evde izolasyonu daha etkili şekilde gerçekleştirebiliyorlar, çünkü “beyaz yaka” çalışanların fiziken iş yerinde bulunmaları o kadar elzem değil. Bu bir sınıf ayrıcalığını yansıtıyor. Birleşik Krallık’ta “kritik çalışan” lafı bir övgü sözcüğü gibi kullanılıyor. Ancak tıp uzmanlarının oluşturduğu küçük bir grup dışında bu çalışanlara çok düşük

maaş ödeniyor. Mağaza çalışanlarını “kritik çalışan” olarak betimlemek, onların yaşam koşullarını iyileştirmeksizin hükümetin onlara minnettar gözükmesinin bir yolu...

Virüs Ayrım Yapmıyor’ Sözü İdeolojik

“Virüs insan ayrımı yapmıyor” sözü ideolojik bir araç olarak kullanılıyor. Virüsler ayrım yapmaz; bu söz “bu işte hep birlikteyiz”i hissettirmek için kullanılıyor. Yani, Boris Johnson ya da Prens Charles da sıklıkla örnek verilerek, toplumdaki konumunuz ne olursa olsun virüse karşı dokunulmazlığınız yok demek isteniyor. Ancak bir kişinin virüse yakalanma ihtimalini en aza indirebilmesi evde kalma, kalabalık ortamlara girmeme lüksüne sahip olup olmadığına bağlı. Ya da bulunduğu ortamın kontrolüne sahip mi? Örneğin bir temizlikçi birinin evine girdi mi bu kontrole sahip değil.

İşsizlik Şok Yaratacak

Gelecek ekonomik durgunluğun bir finansal kriz kadar kötü olmayacağını öne sürebiliriz, çünkü koronavirüs bir finans ya da devlet borcu krizi değil. Kullanılacak bir para var. İşsizlik büyük bir şok yaratacak. Birleşik Krallık’ın Muhafazakâr finans bakanı bile gerekli parayı gözden çıkarabileceklerini söyledi. Durumumuz toplumları yeniden yapılandırmamız ve mali açıkların kötü şeyler olmadıklarını anlamamız için bize bir imkân tanıdı, devletler refah programlarını büyük ölçüde genişletmeliler.

Neoliberalizm Krizde

Neoliberalizm bir krizde. Koronavirüsten önce de bir krizdeydi ancak bu neoliberalizmin ölmekte olduğu anlamına gelmiyor. Korona krizini de dahil ederek, içinde bulunduğumuz zaman diliminde neoliberalizmin nasıl bir kriz içerisinde olduğunu ve nasıl evrimleşeceğini anlamaya çalışmak yararlı olacaktır. Ulaşabileceği farklı yollar var – daha otoriter bir neoliberalizm, “bırakın yapsınlar”cı bir Anglosakson neoliberalizmi, ya da ordoliberalizmin yükselişi gibi.

KİMDİR?

MATTHEW DONOGHUE

Viyana Üniversitesi Uluslararası
Kentsel Sosyoloji Profesörü

Yeni Fay Hattı, Sağlık Güvencesi Olanlarla Olmayanlar Arasında

Martın başlarında bulunduğum Brezilya'da virüsün yayılmasını önlemek için alınan önlemleri favelalarda uygulamak çok zordu. Orada virüs en çok hayatta kalabilmek için çalışmak zorunda olan nüfusu vurdu. Yeni fay hattı, sağlık güvencesi olanlarla olmayanlar arasında.

Ayrıcalıklı Olanlar Evden Çalışıyor

İnsanlar karantinada her türlü şeyi yapıyorlar. Ayrıcalıklı olanlar evden çalışmaya devam ediyor. Ben evden ders veriyorum. Ancak bunun ayrıcalıklı bir durum olduğunun farkındayım. Elbette en riske açık grup, özellikle karantinadan etkilenen ekonomik alanlarda mevsimlik veya güvencesiz işçiler.

Nüfusu Eşit Etkilemedi

Koronavirüs nüfusu eşit bir şekilde etkilemedi, yoksullar en çok etkilenenler oldu; analizlerde bu apaçık ortaya çıkıyor ve neredeyse her ülkede geçerli bir tahlil bu. Buna karşın, en önemli rolü, refah devleti, kurumları ve güvenlik ağları oynadı. Avusturya'da oldukça gelişmiş sosyal politikalar uygulanıyor. Elbette durum daha uzun sürerse, alt orta sınıfların bazı unsurlarının daha savunmasız hale gelmesine ve yoksulluk riski altında kalmasına tanıklık edebiliriz.

Başka ülkelerde düşük gelirli aileler için zorluk yaşama ve hayatını riske atma ihtimali çok daha fazla. Mart başlarında bulunduğum Brezilya'da

virüsün yayılmasını önlemek için alınan önlemleri favelalarda uygulamak çok zordu. Orada virüs en çok hayatta kalabilmek için çalışmak zorunda olan nüfusu vurdu. Yeni fay hattı, sağlık güvencesi olanlarla olmayanlar arasında. Risk altındakiler ise genellikle aynı. Göçmenler; işsizler ve kötü koşullarda çalışanlar en savunmasızlar arasında.

Pandemi Devletçiliği Hatırlattı

En kötü etkilenenler her zaman en savunmasız gruplardır. Sadece İngiltere’de veya Brezilya’da değil, dünyanın her yerinde bu böyledir. En çok risk altındaki grubun Afro-Amerikanlar ve Latin kökenlilerin olduğu ABD’de de durum böyle. Durum şu; bu gruplar ortaya çıkabilecek her probleme genelde en fazla maruz kalan gruplar.

Pandemi de olsa, döngüsel bir ekonomik durgunluk da olsa, ortaya çıkan ve var olan ihtiyaçları karşılamak için gerekli kaynaklardan hep mahrumlar. Genellikle belli muhitlere ayrılmış durumdadalar.

Gelir eşitsizliklerini kavramak için Gini endeksi basit ama etkili bir göstergedir. Brezilya’da bu katsayı 53,9, ABD’de 41,4, İngiltere’de 35,9 iken Avusturya’da ise 29,7’dir. Ülkeler arasındaki bu büyük farklar bize, yoksulluğa en savunmasız durumda olanların korona zamanlarında yaşadıkları şeylerin büyüklüğü hakkında fikir veriyor. Pandemi devlet ve devletin müdahalesinin önemini açıkça gösteriyor.

Yeterli müdahalelerin olmadığı yerlerde sonuçlar daha ağır. Devletin dönüşü mü söz konusu? Kriz durumları Keynesyen müdahaleleri gerektirir; bu, bireyleri tek başına sıkıntı ve güçlüklerle baş başa bırakan neoliberal politikaların olumsuz sonuçlarından öğrendiğimiz bir derstir.

Kentler Nasıl Tepki Verecek

Asıl mesele kentlerin nasıl tepki vereceği ve ne tür yeniliklerin mümkün olacağı. Yoğunluğu enfeksiyonlarla yeterli şekilde başa çıkma biçimleriyle nasıl dengeleyebileceğiz? 19. yüzyılın sonunda Hamburg’da yaşanan kolera salgını kentin uzun vadeli yaşam kalitesini geliştiren bir hijyen sürecini başlatmış ve kolera bakterisinin izolasyonunu sağlamıştı.

Elbette bu, içinde bulunduğumuz güçlükleri tecrübe ettiğimiz için mutlu olmamız anlamına gelmiyor. Kentlerin her toplumsal olguyu ve onun eşitsiz sonuçlarını açıklaması anlamına geliyor. Bu, siyasetçilere ciddi sorumluluklar yüklüyor ve daha iyi bir yaşam imkânına kapı aralıyor. Bunu görüp, ona göre davranmak ise bizim elimizde.

SARIYER
BELEDİYESİ

BASIN VE MEDYA İLETİŞİM OFİSİ TARAFINDAN HAZIRLANMIŞTIR.